

16.10.1969 (24.10.1969)

Załącznik nr 1

do notatki nr 33/DSiPr./76 r.

24

POLSKI PROJEKT

PODSTAWOWYCH ZASAD UKŁADU O BEZPIECZEŃSTWIE I WSPÓLPRACY
W EUROPIE.

I. Preambuła Układu mogłaby zawierać następujące stwierdzenia:

- pokój i bezpieczeństwo Europy mają istotne znaczenie dla pokoju światowego, narody Europy nękane były 150 wojnami na przestrzeni ostatnich 300 lat i tylko dzięki wielkim ofiarom i ogromnym wysiłkom usunęły skutki zniszczeń i spustoszeń, jakie przyniosły im dwie wojny światowe,

- państwa europejskie, kierując się pragnieniem podjęcia wspólnych wysiłków w celu umocnienia pokoju i bezpieczeństwa w Europie, uznają, że najważniejszym ich zadaniem jest stworzenie między nimi atmosfery zaufania oraz warunków bezpieczeństwa, które wykluczyłyby możliwość wybuchu nowej wojny i sprzyjałyby rozwojowi pokojowej współpracy w Europie,

- państwa europejskie potwierdzają swoje zobowiązanie do prowadzenia polityki zgodnie z celami i zasadami Karty Narodów Zjednoczonych oraz stwierdzają, że uznanie terytorialnej suwerenności i integralności państw europejskich, a zwłaszcza istniejących granic państwowych, stanowi konieczny warunek utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa,

- państwa europejskie wyrażają przekonanie, że rozstrzygnięcie wszystkich spornych zagadnień między państwami powinno odbywać się wyłącznie środkami pokojowymi,

- utrwalenie dobrych stosunków sąsiedzkich i przyjaźni między państwami europejskimi, niezależnie od ich ustrojów politycznych i społeczno-gospodarczych, w oparciu o poszanowanie zasad suwerennej równości i terytorialnej integralności

/.

wszystkich państw oraz nieingerencji w ich sprawy wewnętrzne sprzyjałoby osłabieniu napięcia międzynarodowego, wstrzymaniu wyścigu zbrojeń oraz realizacji programu powszechnego i całkowitego rozbrojenia,

- państwa europejskie zdecydowane są popierać rozwój i umocnienie owocnej i wszechstronnej współpracy między wszystkimi państwami europejskimi,

- Karta Narodów Zjednoczonych przewiduje zawieranie między państwami układów regionalnych, mających na celu umocnienie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa,

II. Część dyspozycyjna Układu zawierałaby postanowienia oparte na następujących zasadach:

1. Przyjęcie zobowiązań:

- niestosowania siły lub groźby jej użycia przeciwko suwerenności, integralności terytorialnej lub niepodległości jakiegokolwiek państwa albo w jakikolwiek inny sposób niezgodny z celami i zasadami Karty Narodów Zjednoczonych,

- uznania i respektowania istniejących granic państwowych w Europie,

- nieingerencji w sprawy wewnętrzne państw,

- rozstrzygania wszelkich sporów, jakie mogą wyniknąć między sygnatariuszami układu, wyłącznie przy pomocy środków pokojowych zgodnie z Kartą Narodów Zjednoczonych, w taki sposób, aby pokój i bezpieczeństwo w Europie nie zostały zagrożone.

2. Zobowiązanie sygnatariuszy do przeprowadzenia konsultacji, gdy zdaniem któregoś z nich powstanie sytuacja mogąca zagrozić pokojowi w Europie lub doprowadzić do napaści zbrojnej na jedno lub kilka państw europejskich - stron układu. Celem takich konsultacji byłoby podjęcie, w razie konieczności, wspólnych kroków, zgodnych z Kartą Narodów Zjednoczonych /które zostaną uznane za odpowiednie i skuteczne/ dla usunięcia powstałej groźby oraz które sprzyjałyby utrzymaniu pokoju i bezpieczeństwa w Europie.

3. Zobowiązanie do powstrzymania się od udzielenia napastnikowi jakiegokolwiek pomocy politycznej, wojskowej, gospodarczej lub moralnej niezależnie od tego czy państwa - sygnatariusze układu są związane z nim sojuszem wojskowym lub jakimkolwiek innym porozumieniem.

4. Potwierdzenie prawa państwa - strony układu, na które zostałaby dokonana napaść zbrojna, do indywidualnej lub zbiorowej samoobrony /zgodnie z artykułem 51 Karty Narodów Zjednoczonych/, włączając w to użycie sił zbrojnych jednego lub kilku państw - stron układu, z którymi związane jest dwa lub wielostronnymi porozumieniami sojuszniczymi. O krokach podjętych w wykonaniu prawa do samoobrony indywidualnej lub zbiorowej strony zobowiązane byłoby zawiadomić Radę Bezpieczeństwa ONZ i działałoby stosownie do odpowiednich postanowień Karty Narodów Zjednoczonych.

5. Uzgodnienie, iż po wejściu w życie Układu i stwierdzeniu jego skutecznego działania państwa - strony układu odbyłyby konferencję dla rozpatrzenia możliwości rozwiązania istniejących w Europie ugrupowań polityczno-wojskowych - NATO i Układu Warszawskiego - oraz uzupełnienia układu zobowiązaniami prawnymi międzynarodowymi przewidującymi udzielenie pomocy wzajemnej w oparciu o zasadę, iż napaść zbrojna w Europie na jedno lub kilka państw - stron układu stanowi napaść na wszystkie państwa - strony układu.

6. Zobowiązanie do poszanowania statusu państw neutralnych w Europie oraz decyzji innych państw europejskich nieprzystępowania do istniejących w Europie ugrupowań polityczno-wojskowych.

7. Przyjęcie zobowiązania do:

a/ prowadzenia rokowań w dziedzinie rozbrojenia i wykonywania w dobrej wierze wszelkich zobowiązań podjętych w tym zakresie w celu doprowadzenia do powszechnego i całkowitego rozbrojenia pod ścisłą kontrolą międzynarodową,

./.

b/ podejmowania wysiłków w celu realizacji odpowiednich i skutecznych regionalnych środków rozbrojeniowych w Europie sprzyjających powstrzymaniu wyścigu zbrojeń, przede wszystkim jądrowych, a także innych broni masowej zagłady i ułatwiających realizację programu powszechnego i całkowitego rozbrojenia; środki te byłyby przedmiotem odrębnego porozumienia lub porozumień.

8. Zobowiązanie do:

- rozwoju wszechstronnej ogólnoeuropejskiej współpracy w dziedzinie gospodarczej, społecznej, naukowo-technicznej, kulturalnej i innej w oparciu o zasady równouprawnienia i wzajemnych korzyści,

- stosowania, w szczególności, wszelkich środków mających na celu usunięcie istniejących przeszkód i ograniczeń w zakresie rozwoju stosunków gospodarczych między wszystkimi państwami europejskimi - na podstawie dwu i wielostronnych porozumień, w tym również w ramach i za pośrednictwem Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ. Szczegółowo uzgodnienia spraw dotyczących ogólnoeuropejskiej współpracy gospodarczej, społecznej, naukowo-technicznej, kulturalnej i innej byłyby przedmiotem odrębnych porozumień państw europejskich.

9. Przyjęcie przez sygnatariuszy układu zobowiązania do zwoływania okresowych, a w razie potrzeby także nadzwyczajnych, konferencji dla rozpatrzenia wszelkich zagadnień jakie mogą wyłonić się w związku z realizacją przyjętych w układzie postanowień.

10. Dla realizacji celów i zadań wynikających z niniejszego układu umawiające się strony powołałyby do życia komisje - do spraw bezpieczeństwa i rozbrojenia, ogólnoeuropejskiej współpracy gospodarczej i społecznej oraz naukowo-technicznej i kulturalnej. Zadaniem tych komisji byłoby rozpatrywanie problematyki bezpieczeństwa i rozbrojenia w Europie, zagadnień dotyczących ogólnoeuropejskiej współpracy gospodarczej, społecznej, naukowo-technicznej i kulturalnej.

Skład, kompetencje oraz zasady funkcjonowania wymienionych organów byłyby przedmiotem odrębnych porozumień.

Załącznik nr 2

do notatki nr 33/DSiPr./70 r.

PROJEKT DALSZYCH ZASAD

CZĘŚCIOWYCH KROKÓW ROZBROJENIOWYCH W EUROPIE

Wejście w życie Układu o nierozprzestrzenianiu broni jądrowej stanowiłoby istotny krok naprzód w wysiłkach ograniczenia wyścigu zbrojeń w Europie.

Najbardziej dogodnym punktem wyjścia dla realizacji dalszych częściowych kroków rozbrojeniowych w Europie po wejściu w życie Układu o nierozprzestrzenianiu broni jądrowej byłoby zamrożenie broni jądrowej znajdującej się na terytorium uzgodnionej grupy nienuklearnych państw europejskich. Taka propozycja byłaby zgodna ze zobowiązaniami wynikającymi z postanowień art. VI i VII Układu o nierozprzestrzenianiu broni jądrowej.

Wychodząc z tych założeń, rząd PRL przedstawia następującą propozycję zamrożenia broni jądrowej na terytorium uzgodnionej grupy nienuklearnych państw europejskich:

1. Zamrożenie objęłoby terytoria uzgodnionej grupy państw europejskich należących do obu ugrupowań wojskowo-politycznych UW i NATO.
2. Przedmiotem zamrożenia byłyby wszelkiego rodzaju ładunki jądrowe i termojądrowe, bez względu na sposób ich użycia lub przenoszenia /pociski artyleryjskie, bomby, torpedy, głowice raketowe itp/.
3. Państwa dysponujące siłami zbrojnymi na obszarze proponowanego zamrożenia zbrojeń jądrowych podjęłyby zobowiązania niezwiększania ilości ładunków jądrowych i termojądrowych na terytorium nienuklearnych państw europejskich - stron porozumienia, na których terytorium ładunki te znajdują się obecnie.

./.

4. Państwa dysponujące siłami zbrojnymi na obszarze zamrożenia broni jądrowych przystąpiłyby w dalszym etapie do stopniowego, uzgodnionego zmniejszania stanów ładunków jądrowych i termojądrowych utrzymywanych na tym obszarze aż do całkowitego ich wycofania.

5. Państwa nienuklearne objęte proponowanym porozumieniem potwierdziłyby ich zobowiązania wynikające z postanowień Układu o nierozprzestrzanianiu broni jądrowej dotyczących nienabywania i nieprodukowania tej broni a także do przestrzegania we własnym zakresie, aby zobowiązania podjęte co do ich terytorium w porozumieniu o zamrożeniu broni jądrowej były wykonywane.

6. Urzeględniając ogólną sytuację wojskowo-polityczną, można by w dalszym etapie rozważyć sprawę zamrożenia środków przenoszenia broni jądrowej w europejskich państwach nienuklearnych oraz przemieszczenie ich w obręb terytorium państwowego mocarstw jądrowych.

7. Kontrolę i nadzór nad realizacją postanowień porozumienia ustalono by przy wykorzystaniu m.in. doświadczeń Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej w stworzeniu systemu kontroli wykonania Układu o nierozprzestrzanianiu broni jądrowej. Skład, struktura i metody działania organów kontroli i nadzoru byłyby przedmiotem szczegółowych uzgodnień i porozumień.

Rząd PRL proponuje, aby realizacji porozumienia towarzyszyło wiążące oświadczenie mocarstw dysponujących bronią jądrową, iż nie użyją one tej broni przeciwko obszarowi państw-stron porozumienia, zobowiązując się w ten sposób do przestrzegania statusu tego obszaru wolnego od broni jądrowej.

Rząd Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej widzi również możliwość i celowość podjęcia kroków prowadzących do eliminacji broni chemicznej i bakteriologicznej z uzgodnionego obszaru

europijskich państw nienuklearnych, uzupełnionego odpowiednim systemem gwarancji wielkich mocarstw. Realizacja takiego kroku byłaby poważnym wkładem na rzecz powszechnego zakazu tej broni.

Rząd PRL ma podstawy do twierdzenia, że przyjęcie tych propozycji oraz ich realizacja mogą ułatwić osiągnięcie porozumienia w sprawie odpowiedniego ograniczenia zbrojoni konwencjonalnych na terytorium uzgodnionej grupy nienuklearnych państw europejskich.

Tezy w sprawie ekonomicznych aspektów
Europejskiej Konferencji bezpieczeństwa i współpracy

1. Sugerując by kraje socjalistyczne przyszły na tę Konferencję z konkretnym programem rozwoju ogólnoeuropejskiej współpracy ekonomicznej delegacja polska wychodzi z założenia, że:

a/ jest to konieczne ze względu na charakter Konferencji, która zgodnie z propozycją samych krajów socjalistycznych będzie konferencją nie tylko w sprawie bezpieczeństwa, ale i współpracy;

b/ byłoby to zgodne z kierunkiem dotychczasowych wystąpień krajów socjalistycznych, które zawsze - w tym również w Apelu Budapeszteńskim i w projekcie Deklaracji o współpracy gospodarczej uchwalonym w Pradze - podkreślały wzajemny związek pomiędzy pokojem oraz bezpieczeństwem w Europie i rozwojem ogólnoeuropejskiej współpracy gospodarczej;

c/ program taki wychodziłby naprzeciw tendencjom tych kół w krajach kapitalistycznych, które są zainteresowane w rozwoju współpracy z krajami socjalistycznymi i osłabianiu negatywnych skutków integracji gospodarczej w Europie Zach. W efekcie atrakcyjność Konferencji dla wielu krajów zachodnioeuropejskich wzrosłaby;

2/ Cele ekonomiczne programu:

a/ winien on zmierzać w kierunku pełnego wyeliminowania stosowanych przez kraje kapitalistyczne wobec krajów socjalistycznych praktyk dyskryminacyjnych,

b/ winien on zmierzać do zmniejszenia barier stworzonych przez EWG i EFTA i przeciwdziałać negatywnym skutkom ewentualnego rozszerzenia się EWG na nowe kraje zach.-europejskie.

3/ Aby program ogólnoeuropejskiej współpracy ekonomicznej mógł służyć realizacji ww. celów winien on spełniać pewne warunki, a mianowicie winien on być:

a/ możliwie kompleksowy, tzn. winien on obejmować wszystkie możliwe dziedziny współpracy;

b/ możliwie konstruktywny, tzn. wychodzący z interesów krajów socjalistycznych winien on w należytych stopniu uwzględniać/interesy krajów kapitalistycznych;

c/ realny, tzn. koncentrować się na sprawach, nad którymi podjęcie dyskusji jest możliwe, aczkolwiek może obejmować również pewne propozycje "przyszłościowe". Wymaganie tych ostatnich może bowiem dać krajom socjalistycznym określone korzyści polityczne, a jednocześnie torować drogę do ich akceptacji przez kraje kapitalistyczne w przyszłości.

d/ dostosowany swym charakterem do charakteru Konferencji europejskiej, tzn. koncentrować się na zagadnieniach o znaczeniu ogólnoeuropejskim, przy czym podejmując sprawy względnie szczegółowe nie powinien zakładać ich rozwiązania na samej Konferencji, a jedynie uchwalenie ogólnych zasad i trybu dalszego postępowania.

4/ Wychodząc z powyższych założeń program ogólnoeuropejskiej współpracy ekonomicznej mógłby obejmować następujące elementy:

a/ propozycje odnośnie tworzenia ogólnoeuropejskiej infrastruktury, jak:

- połączenie dróg wodnych Europy w jeden ogólnoeuropejski system komunikacji śródlądowej;
- budowa systemu autostrad transeuropejskich,
- stworzenie europejskiej sieci rurociągów naftowych i gazowych,
- rozbudowa racjonalnego europejskiego systemu powiązań kolejowych,
- połączenie systemów energetycznych poszczególnych krajów europejskich,
- stworzenie ogólnoeuropejskiego programu walki z zanieczyszczeniem powietrza, wód rzecznych i morskich oraz zagadnienia "otoczenia człowieka" itp.

b/ propozycje dotyczące wymiany handlowej:

centralnym zagadnieniem byłoby tu zwłaszcza wypracowanie rozwiązań, które by kraje kapitalistyczne zmuszały do możliwie najszybszego zniesienia praktyk dyskryminacji handlowej krajów socjalistycznych oraz do ograniczenia barier celnych, stworzonych przez europejskie ugrupowania gospodarcze. Obok tego można by tu wysunąć propozycje stworzenia odpowiedniego systemu konsultacji i rozstrzygania sporów wzajemnych, stworzenia ogólnoeuropejskiego ośrodka informacji handlowej, propozycje dotyczące współpracy pomiędzy izbami handlowymi krajów europejskich, pomiędzy branżowymi organizacjami producentów itp.;

c/ propozycje dotyczące kooperacji przemysłowej:

chodziłoby tu zwłaszcza o uchwalenie pewnych zasad takich np. jak to, że do czasu zniesienia ograniczeń ilościowych w krajach kapitalistycznych dostawy kooperacyjne winny być wyłączane z kontyngentów ilościowych, że tego typu dostawom winno przyznawać się maksymalne ułatwienia celne, administracyjne i kredytowe, że rządy będą popierać, a przynajmniej nie będą czynić przeszkód, aby spłaty udzielanych w związku z kooperacją kredytów były dokonywane przy pomocy odpowiednich dostaw towarowych w ramach wieloletnich porozumień itp. Można by też rozważyć powołanie ogólnoeuropejskiego ośrodka rozwoju kooperacji przemysłowej, który by zapewnił przepływ informacji o istniejących możliwościach w tej dziedzinie.

d/ propozycje dotyczące współpracy naukowo-technicznej:

tu można by zaproponować m. in. tworzenie w wybranych dziedzinach ogólnoeuropejskich ośrodków informacji naukowo-technicznej, wielonarodowych ośrodków naukowo-badawczych, posunięcia zapewniające możliwość wymiany wykładowców i pracowników naukowo-badawczych, współpracę między placówkami naukowo-badawczymi itp.

e/ propozycje dotyczące współpracy w dziedzinie patentów i licencji;

f/ propozycje dotyczące współpracy walutowo-finansowej i współpracy w dziedzinie ubezpieczeń:

tu można by zaproponować m. in. uchwalenie zasady największego uprzywilejowania w sferze kredytów, zasady maksymalnych ułatwień kredytowych dla kooperacji przemysłowej, zacieśnienie współpracy między europejskimi instytucjami ubezpieczeniowymi, a nawet utworzenie Europejskiej Izby Ubezpieczeniowej czy opracowanie schematu ogólnoeuropejskiego banku, którego celem byłoby zwłaszcza finansowanie handlu i współpracy gospodarczej Wschód - Zachód /bank taki mógłby operować w oparciu o stosunkowo niewielki kapitał zakładowy; głównie zaś jego środki mogłyby pochodzić z emisji obligacji na zach.-europejskim rynku kapitałowym/.

g/ propozycje zmierzające do zwiększenia roli Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ we współpracy gospodarczej krajów europejskich,

h/ można by też wysunąć odpowiednie propozycje ułożenia stosunków pomiędzy RWPG a EWG i EFTA,

5/ Zawarte powyżej w pkt. 4 sugestie mogłyby przyjąć formę propozycji uchwalenia przez Europejską Konferencję odpowiednich deklaracji i porozumień w tych sprawach. Można by przy tym pójść po linii propozycji uchwalenia odrębnych dokumentów w poszczególnych sprawach.

Grupa polskich ekspertów ekonomicznych pracuje obecnie nad pełniejszym sprecyzowaniem tych kierunkowych koncepcji.
